

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi D. C.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Rzeszowie w sprawie
o sygn. II AKa 103/21,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 23 listopada 2022 r.,

1. oddala skargę;

**2. zwalnia skarżącego D. C. od zapłaty kosztów sądowych, a
wydatkami w tym zakresie obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

D. C. (dalej także: „Skarżący”), na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: „ustawa”), wystąpił do Sądu Najwyższego ze skargą domagając się stwierdzenia przewlekłości postępowania karnego w sprawie II AKa 103/21 Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i zasądzenia od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej w wysokości 30 000 zł. Skarżący podał, że oczekuje na rozpoznanie apelacji złożonej od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z 19 sierpnia 2021 r., II K 33/21, którym skazano go i wymierzono mu karę trzech i pół

roku pozbawienia wolności. Skarżący wskazał, że od dnia 22 kwietnia 2021 r. przebywa w Zakładzie Karnym w R. Zdaniem Skarżącego, postępowanie apelacyjne trwa zbyt długo, a sąd bezpodstawnie stosuje wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Jak wynika z akt sprawy, apelacje prokuratora i obrońców trzech oskarżonych (m.in. D. C.) wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie 10 listopada 2021 r., a sprawa została zarejestrowana pod sygn. II AKa 103/21. W dniu 16 listopada 2021 r. został wylosowany sędzia referent.

W dniu 26 listopada 2021 r. wyznaczono termin posiedzenia w przedmiocie dalszego stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania dla D. C.. W dniu 13 grudnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie postanowił przedłużyć środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania dla D. C. do 17 czerwca 2022 r. Na skutek zażalenia złożonego na powyższe postanowienie Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w dniu 27 stycznia 2022 r. rozpatrzył złożony środek odwoławczy i zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy. Ponadto, w dniu 19 stycznia 2022 r. jeden z oskarżonych w sprawie złożył wniosek dowodowy.

W dniu 30 maja 2022 r. wyznaczono termin posiedzenia w przedmiocie dalszego stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania dla D. C. W dniu 8 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie postanowił przedłużyć środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania dla D. C. do 14 grudnia 2022 r.

Dnia 13 czerwca 2022 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej. W dniu 11 lipca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie rozpatrzył apelacje złożone przez prokuratora i obrońców oskarżonych, a 21 lipca 2022 r. ogłosił wyrok w sprawie II AKa 103/21. W stosunku do D. C. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zmienił jedynie kwalifikację czynu mu przypisanego utrzymując wyrok w pozostałej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19;

z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 2 lutego 2021 r., I NSP 2/21), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub jej braku. Jednakże powinien on być stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej bezczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy bezczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14; z 12 stycznia 2022 r., I NSP 234/22).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach.

W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu, czy niewystarczająca

obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7 8, poz. 121). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzi będzie do odpowiedzialności deliktowej organu.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 listopada 2020 r., I NSP 163/20, sama długotrwałość postępowania nie oznacza, iż doszło do przewlekłości postępowania. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone rozwlekle i trwa ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu. Aby rozstrzygnąć zatem, czy zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona, należy rozważyć nie tylko okres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Należy przy tym pamiętać, że czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron.

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i mimo długotrwałości postępowania karnego, w zaistniałych okolicznościach, nie stwierdza przewlekłości postępowania w sprawie II AKa 103/21 Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie 10 listopada 2021 r., a wyrok wydano 21 lipca 2022 r. Czas trwania postępowania przed Sądem Apelacyjnym nie był aż tak długi, aby przypisać Sądowi nieuzasadnioną zwłokę lub bezczynność prowadzącą do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie nie przekroczył przyjmowanego w orzecznictwie rocznego terminu bezczynności kwalifikującej sprawę do kategorii „przewlekłych”. Nie można pominąć, że przedmiotowa sprawa była wielowątkowa i dotyczyła kilku oskarżonych, którym zarzucono różne przestępstwa. Oceniając sprawę należało mieć na uwadze także powszechnie znaną sytuację epidemiczną i jej skutki, również dla szeroko pojętego wymiaru sprawiedliwości, a zarazem konieczność rozpoznawania spraw według kolejności wpływu.

Subiektywne przekonanie Skarżącego, nieuwzględniające okoliczności obiektywnych, nie może prowadzić do przypisania Sądowi Apelacyjnemu bezczynności i w konsekwencji naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy

bez nieuzasadnionej zwłoki. Na marginesie, należy zauważyć, że sprawa została już zakończona, a działania procesowe stron na wcześniejszych etapach postępowania (np. wnioski dowodowe) także miały wpływ na czas trwania procesu.

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlegała oddaleniu. Na podstawie art. 623 k.p.k. i art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy zwolnił Skarżącego od opłaty od skargi obciążając nią Skarb Państwa.

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[as
at]